

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Karla Šimky a soudkyň Mgr. Evy Šonkové a JUDr. Miluše Doškové v právní věci žalobce: **J. B.**, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní třída 16, Praha 1, proti rozhodnutí žalované ze dne 9. 5. 2016, č. j. 1309/16, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 6. 2016, č. j. 9 A 87/2016 – 37,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost proti výroku I. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 6. 2016, č. j. 9 A 87/2016 – 37, **se o d m í t á .**
- III. Kasační stížnost proti výrokům II. a III. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 6. 2016, č. j. 9 A 87/2016 – 37, **se z a m í t á .**
- IV. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- V. Žalované **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalovaná rozhodnutím ze dne 9. 5. 2016, č. j. 1309/16 (dále jen „napadené rozhodnutí“), zamítla žádost žalobce o určení advokáta ve věci ústavní stížnosti proti usnesení Městského soudu v Brně ze dne 13. 5. 2015, č. j. 26 EXE 2703/2015 – 9, spojené s návrhem na zrušení zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů. Žalovaná zjistila, že žalobci byla k téže právní

službě určena Mgr. Daniela Milěřová, advokátka, a to rozhodnutím předsedy žalované ze dne 21. 3. 2016, č. j. 832a/16. Jmenovaná advokátka však odmítla žalobci poskytnout právní službu z důvodu upravených v § 18 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, neboť by se jednalo o zjevně bezdůvodné uplatňování (bránění) práva. Žalovaná uvedla, že je jí z úřední činnosti známo, že i v dalších obdobných případech odmítli určení advokáti z týchž důvodů poskytnout žalobci právní službu, a shledala, že v dané věci nebyly dány podmínky pro opakované určení dalšího advokáta k téže právní službě, k níž již žalobci jednou advokát určen byl.

[2] Žalobou podanou k Městskému soudu v Praze (dále jen „městský soud“) se žalobce domáhal zrušení napadeného rozhodnutí a navrhoval, aby městský soud vydal předběžné opatření, kterým mu ustanoví advokáta pro zastupování v řízení vedeném u Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 1353/16. Požádal též o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce pro řízení o žalobě.

[3] Městský soud v záhlaví uvedeným usnesením (dále jen „napadené usnesení“) všechny žalobcovy návrhy zamítl. Konstatoval, že vydáním předběžného opatření by namísto žalované vyhověl žalobcově žádosti a určil mu advokáta pro řízení před Ústavním soudem, čímž by nepřípustně nahradil napadené rozhodnutí. Žádosti o osvobození od soudních poplatků krajský soud nevyhověl především pro povahu sporů, které žalobce vede, neboť dospěl k závěru, že procesní aktivitu žalobce je třeba hodnotit jako neuvážené nadužívání správních žalob a s nimi souvisejícího institutu osvobození od soudních poplatků, které směřuje nikoliv k přímé ochraně veřejných subjektivních práv žalobce, ale k tomu, aby žalobce v obecné rovině prosazoval své představy o správné právní úpravě exekucí v České republice. Vzhledem k tomu, že krajský soud neosvobodil žalobce od soudních poplatků, nebyla naplněna jedna z kumulativně stanovených podmínek pro ustanovení zástupce. Nadto krajský soud dospěl k závěru, že žalobce je schopen samostatně hájit své zájmy, a ustanovení zástupce pro řízení o žalobě tak není v jeho případě nezbytně třeba.

II. Obsah kasační stížnosti

[4] Proti napadenému usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, kterou formálně opřel o důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), a v níž předně shrnul průběh dosavadního řízení před žalovanou a městským soudem, jakož i obsah své žaloby.

[5] Stěžovatel se domnívá, že splnil základní podmínky pro osvobození od soudních poplatků; svou nemajetnost městskému soudu doložil. Dále zastává názor, že nevede množství sporů s různými institucemi, ale jen spory za dosažením nápravy stavu způsobeného nezákonným zásahem několika exekutorů do jeho života, přičemž příčinu spatřuje v nastavení zákonných pravidel. Odůvodnění městského soudu k žádosti o ustanovení zástupce má stěžovatel za zmatečné, neboť městský soud na jedné straně nepochyboval o jeho způsobilosti hájit zájmy v dané věci před soudem samostatně, na straně druhé však pominul povinné zastoupení osobou s vysokoškolským právnickým vzděláním, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

pokračování

[6] Do textu své kasační stížnosti stěžovatel vtělil kompletní znění své ústavní stížnosti namítající porušení práva na zachování lidské důstojnosti, na nedotknutelnost obydlí, na ochranu před neoprávněným shromažďováním osobních údajů a práva na spravedlivý proces, spojené s návrhem na zrušení exekučního řádu a některých ustanovení zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu. Ve zbytku odkazuje na svá podání ve věcech vedených u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 3 As 124/2016, 3 As 125/2016 a 6 As 137/2016.

[7] Stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a současně rozhodl o zastupování advokátem v řízení před Ústavním soudem ve věci sp. zn. III. ÚS 1353/16, eventuálně aby rozhodl, že stěžovatel natolik osvědčil své právní znalosti, že u něj není nutné, aby musel být u Ústavního soudu advokátem zastupován. Žádá také o osvobození od soudních poplatků pro účely řízení o kasační stížnosti. Pro případ, že by bylo pro řízení o kasační stížnosti nezbytné zastoupení advokátem, navrhuje, aby mu ho Nejvyšší správní soud ustanovil.

[8] Žalovaná svého práva vyjádřit se ke kasační stížnosti nevyužila.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[9] Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že stěžovatel je osobou oprávněnou k jejímu podání, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.), a kasační stížnost byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). S ohledem na to, že stěžovatel napadl čistě procesní rozhodnutí městského soudu, není jeho kasační stížnost spojena s poplatkovou povinností (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS, konkrétně jeho bod 28., dostupné stejně jako ostatní zde zmiňovaná rozhodnutí zdejšího soudu z www.nssoud.cz). Proto Nejvyšší správní soud o stěžovatelově žádosti o osvobození od soudních poplatků nerozhodoval.

[10] Jelikož stěžovatel vznesl návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti, posoudil Nejvyšší správní soud předně důvodnost tohoto návrhu. Podle § 35 odst. 8 s. ř. s. *navrhovatel, u něhož jsou splněny předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.* Z citovaného ustanovení vyplývá, že účastníku řízení lze zástupce ustanovit tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2) jestliže je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů. Obecně přitom platí, že zastoupení advokátem je podmínkou řízení o kasační stížnosti (§ 105 odst. 2 s. ř. s.), a proto se při ustanovování zástupce pro toto řízení zvláště nezkoumá, zda je toho nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatele. V nyní souzené věci, kdy je napadeno usnesení, jímž městský soud mimo jiné neosvobodil stěžovatele od soudních poplatků, se ovšem výjimečně neuplatní § 105 odst. 2 s. ř. s. o povinném zastoupení advokátem (k tomu blíže již zmiňované usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 196/2014 – 19, konkrétně jeho bod 29). Nejvyšší správní soud proto zvažoval, zda stěžovatel k ochraně svých práv zástupce nezbytně potřebuje. Ze soudního spisu

vyplývalo, že stěžovatel doposud před městským soudem i před Nejvyšším správním soudem vystupoval samostatně, dostatečně využívá svých procesních práv a soudům předkládá formálně bezchybná podání písemně i v elektronické podobě. Podle názoru Nejvyššího správního soudu je proto v možnostech stěžovatele, aby taktéž sám hájil svá práva v řízení o této kasační stížnosti. Ostatně přímo ze stěžovatelovy (podmíněně formulované) žádosti je patrné, že i on má za to, že je schopen svá práva hájit sám, a o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti žádá pouze pro případ, že Nejvyšší správní soud shledá, že stěžovatel zástupce potřebuje. Z těchto důvodů, jakož i s ohledem na to, že se nyní posuzovaná věc netýká žádné složité hmotněprávní otázky a je možné rozhodnout o ní bez nařízení jednání a provádění důkazů, Nejvyšší správní soud stěžovatelově žádosti o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti nevyhověl.

[11] K odkazu stěžovatele na podání, která učinil v jiných řízeních o kasačních stížnostech, Nejvyšší správní soud poznamenává, že dovozováním či dohledáváním argumentů za stěžovatele by porušil zásadu rovnosti stran a do jisté míry by nahrazoval činnost stěžovatele při formulaci námitek. Taková úloha Nejvyššímu správnímu soudu nepřísluší (srov. např. rozsudky zdejšího soudu ze dne 30. 10. 2014, č. j. 6 As 125/2013 – 50, nebo ze dne 9. 12. 2010, č. j. 1 Afs 88/2010 – 81). Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadené usnesení v mezích rozsahu a důvodů uplatněných v kasační stížnosti, kterou stěžovatel podal v této věci. Zkoumal také, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), přičemž žádnou takovou vadu neshledal.

[12] Podle § 38 odst. 1 s. ř. s. platí, že *byl-li podán návrh na zahájení řízení a je potřeba zatímne upravit poměry účastníků pro brozící vážnou újmu, může usnesením soud na návrh předběžným opatřením účastníkům uložit něco vykonat, něčeho se zdržet nebo něco snášet. Ze stejných důvodů může soud uložit takovou povinnost i třetí osobě, lze-li to po ní spravedlivě žádat.* Podle odstavce 4 věty druhé téhož ustanovení platí, že *předběžné opatření zaniká nejpozději dnem, kdy se rozhodnutí soudu, jímž se řízení končí, stalo vykonatelným.* Z uvedeného vyplývá, že rozhodnutí městského soudu o předběžném opatření je svou povahou pouze dočasné, a to do doby rozhodnutí o věci samotné. Kasační stížnost proti takovému rozhodnutí je tedy nepřípustná podle § 104 odst. 3 písm. c) s. ř. s. Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost směřující proti výroku I. napadeného usnesení odmítl podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.

[13] Dále se Nejvyšší správní soud zabýval stížními výtkami směřujícími proti rozhodnutí městského soudu o neosvobození stěžovatele od soudních poplatků. Městský soud své úvahy opřel o závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66, publ. pod č. 2601/2011 Sb. NSS. V něm Nejvyšší správní soud na základě usnesení rozšířeného senátu 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 – 74, publ. pod č. 2099/2010 Sb. NSS, vyložil, že ustanovení § 36 odst. 3 věta první s. ř. s. dává soudu určitý, byť ve světle judikatury Ústavního soudu poměrně nevelký prostor pro uvážení, zda, i když jsou podmínky pro osvobození splněny, tj. účastník nemá dostatek prostředků a není naplněna ani negativní podmínka osvobození od soudních poplatků zakotvená ve větě druhé zmíněného ustanovení, není výjimečně namístě mu dobrodiní osvobození od soudních poplatků odeprít. Shrnutí, že osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím chudým osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž má zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků a přitom je namístě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim

pokračování

nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně. Nejvyšší správní soud taktéž konstantně zastává názor, že mají-li soudní poplatky zajistit regulační funkci, musí soudy kromě majetkové situace účastníka řízení zohlednit i další okolnosti případu, např. v podobě procesního postupu daného účastníka v předmětném řízení, případně v dalších jím vedených řízeních před příslušným soudem. Součástí posouzení specifických okolností žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuálních poměrů žadatele je také úvaha, zda tento neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 – 91, nebo ze dne 21. 3. 2012, č. j. 6 As 14/2012 – 14).

[14] Každý soudní spor je tedy třeba posuzovat přísně individuálně, čemuž městský soud v napadeném usnesení dostál. Na jedné straně sice shledal, že stěžovatel nemá dostatečné finanční prostředky, na straně druhé zohlednil povahu sporu a způsob, jakým jej stěžovatel vede. Městský soud pečlivě zdůvodnil, proč se posuzovaná věc nedotýká podstatných okolností stěžovatelovy životní sféry, a dospěl k přesvědčivému závěru, že jádrem posuzovaného sporu (jakož i sporů jemu obdobných, jež stěžovatel vede proti žalované) je stěžovatelovo úsilí domoci se prosazení svých představ o fungování exekucí v České republice, resp. domoci se zrušení exekučního řádu. Nejvyšší správní soud se ztotožňuje s názorem městského soudu, že se stěžovatel prostřednictvím žalob podaných proti žalované primárně snaží domoci ustanovení advokáta, jenž by byl způsobilý obhájit před Ústavním soudem jeho představy o obecné právní úpravě exekucí, a to bez ohledu na konkrétní okolnosti jednotlivých věcí stěžovatele. Tento závěr podporuje dle Nejvyššího správního soudu také konverzace, kterou stěžovatel přiložil ke své žalobě (viz č. l. 6 – 9 spisu městského soudu). Z ní totiž plyne, že ačkoliv žalovanou určená advokátka upozorňovala stěžovatele na to, že ústavní stížnost, kterou zamýšlel podat, nemůže být přípustná (a tedy ani úspěšná), neboť dosud nebylo rozhodnuto o procesním prostředku, který stěžovateli k ochraně jeho práv zákon poskytuje, stěžovatel trval na tom, aby advokátka ústavní stížnost (spojenou s návrhem na zrušení exekučního řádu) přesto podala.

[15] Kromě toho stěžovatel ve své kasační stížnosti neuvedl žádná tvrzení, jež by měla sílu zpochybnit závěr městského soudu o neosvobození stěžovatele od soudních poplatků. Stěžovatelovo sdělení, že *„vede spory za účelem dosažení nápravy stavu způsobeného nezákonným zásahem pár exekutorů do jeho života, přičemž příčinu spatřuje v nastavených zákonných pravidlech,*“ naopak podporuje správnost úvahy městského soudu, že spory s žalovanou mají pro stěžovatele pouze zástupnou úlohu a jsou motivovány zájmem na projednání jeho návrhu na zrušení exekučního řádu Ústavním soudem. Nejvyšší správní soud tedy neshledal kasační stížnost v části směřující proti II. výroku napadeného usnesení důvodnou.

[16] Vzhledem k tomu, že městský soud neosvobodil stěžovatele od soudních poplatků, nedošlo k naplnění jedné ze dvou kumulativně stanovených podmínek pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. Ani v tomto ohledu tak nelze mít napadené usnesení za nezákonné. Nadto Nejvyšší správní soud souhlasí s městským soudem, že s ohledem na to, že stěžovatel prokázal schopnost hájit své zájmy a práva sám, nebrání nedostatek zastoupení v řízení o žalobě před městským soudem tomu, aby stěžovatel sám dál toto řízení vedl.

[17] Závěrem Nejvyšší správní soud konstatuje, že nepřisvědčil stěžovateli ani co do tvrzené zmatečnosti odůvodnění napadeného usnesení, kterou stěžovatel spatřoval v tom, že městský soud na jedné straně nepochyboval o způsobilosti stěžovatele hájit samostatně své zájmy, a na straně druhé pominul, že zastoupení advokátem je ze zákona povinné. K tomu Nejvyšší správní soud ve stručnosti podotýká, že městský soud napadeným usnesením rozhodoval o ustanovení zástupce stěžovateli pro řízení o žalobě podle § 65 a násl. s. ř. s. V takovém řízení zastoupení advokátem povinné není.

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[18] Nejvyšší správní soud dospěl ze shora uvedených důvodů k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji dle § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

[19] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Úspěšná žalovaná vznik nákladů řízení o kasační stížnosti netvrdila a ani ze spisu Nejvyššího správního soudu neplyne, že by jí nějaké náklady nad rámec její běžné činnosti vznikly, proto jí právo na jejich náhradu nemohlo být přiznáno.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. srpna 2016

JUDr. Karel Šimka
předseda senátu